

Czynniki determinujące wybory edukacyjno-zawodowe studentów

Słowa kluczowe: wybory edukacyjno-zawodowe, studenci, czynniki determinujące wybory, wybór kierunku studiów

Key words: educational and vocational choices, students, factors that determine choices, field of study choice

Wprowadzenie

Problem wyboru zawodu i ścieżki kształcenia dotyka każdego człowieka, gdyż praca zawodowa stanowi obszar jego głównej aktywności, poprzez którą wyraża siebie, swoje dążenia, a także realizuje cele i aspiracje. Wybór określonej pracy zawodowej przez jednostkę ujawnia to, czego oczekuje od życia i od siebie samego. Jednocześnie w pewnym stopniu określa to, kim jest, kim chciałaby być jako osoba i jako członek grupy społecznej¹. Wybór drogi edukacyjno-zawodowej jest jedną z najważniejszych decyzji życiowych, która ma wpływ na cały przebieg społeczno-zawodowy życia człowieka. Wyznacza bowiem jego przyszłe miejsce i rolę w społeczeństwie. Od wyboru zawodu zależy zarówno pozycja społeczna jednostki, jej styl i standard życia, jak i zadowolenie oraz satysfakcja z życia. Wykonywanie danego zawodu zaspokaja określone potrzeby człowieka, wpływa na kształt jego osobowości, kształtuje kulturę zawodową, stwarza określone perspektywy awansu i możliwości zatrudnienia na rynku pracy.

W związku z dynamicznie zmieniającą się sytuacją na rynku pracy jednostka może być zmuszona kilkakrotnie zmienić zawód w ciągu okresu aktywności zawodowej. Janina Karney podaje, że przewidywania specjalistów są zgodne co do tego, że obecny siedmiolatek co najmniej 5–7 razy w ciągu swojego życia zawodowego zmieni wykonywany zawód lub chociaż czynności zawodowe². Jednak

¹ W. Furmanek, *Rozumienie wartości pracy a orientacje życiowe człowieka*, „Pedagogika Pracy” 2004, nr 45, s. 60.

² J. Karney, *Podstawy psychologii i pedagogiki pracy*, Pułtusk 2004, s. 191.

zawsze wybór zawodu i ścieżki kształcenia wiążą się z podjęciem decyzji, która w znacznym stopniu wyznacza drogę życiową człowieka. Należy przede wszystkim podkreślić znaczenie pierwszego wyboru, który w sposób zasadniczy wpływa na całe życie zawodowe. Doświadczenia, jakie zdobędzie jednostka w trakcie przygotowania do zawodu oraz na początku swojej drogi zawodowej będą rzutowały zarówno na kształt jej osobowości zawodowej, jak i na dalszy stosunek do pracy i przebieg rozwoju zawodowego. Stąd mówiąc o wyborach edukacyjno-zawodowych, należy mieć zawsze na uwadze trafne lub – jak niektórzy autorzy określają – zamiennie prawidłowe wybory. Według Stanisława Szajka zawód trafnie wybrany to zawód wybrany świadomie, zgodnie ze społecznym zapotrzebowaniem i z uwzględnieniem wymagań, jakie stawia on kandydatom, a jednocześnie zawód zgodny z zainteresowaniami optanta, odpowiadający jego zdolnościom, poziomowi jego wiadomości i umiejętności, pozwalający na rozwijanie i zaspokajanie jego ambicji i aspiracji i na ogólne przystosowanie w życiu pozazawodowym³. Świadomy wybór zawodu oznacza, że podejmujący taką decyzję człowiek zdaje sobie sprawę ze społecznego znaczenia przyszłego zawodu, wie, jakie stawia on wymagania psychofizyczne, zna charakterystyczne dla danego zawodu układy zadań zawodowych i wie, jaki poziom kwalifikacji niezbędny jest do ich wykonywania oraz umie dokonać prawidłowej samooceny posiadanych przez siebie cech niezbędnych do funkcjonowania w danym zawodzie. Trafna decyzja dotycząca wyboru zawodu i ścieżki kształcenia podjęta w okresie dorastania najczęściej staje się podstawą dalszego rozwoju zawodowego człowieka, już w czasie pracy zawodowej, która będzie go inspirowała i aktywizowała do działań⁴.

Dlatego istotne jest, aby wybory edukacyjno-zawodowe były zgodne zarówno z zainteresowaniami, uzdolnieniami i potrzebami danego człowieka, jak i realiami społecznymi, przede wszystkim z potrzebami rynku pracy. Natomiast, aby można było realizować efektywne działania przygotowujące do podejmowania trafnych wyborów edukacyjno-zawodowych, istotna jest między innymi znajomość czynników je determinujących.

Wybrane wyniki przeprowadzonych badań

Prezentowane wyniki badań są częścią projektu badawczego dotyczącego wyborów edukacyjno-zawodowych studentów. Uczestniczyło w nim 1271 osób będących na ostatnim roku studiów pierwszego stopnia prowadzonych w olsztyń-

³ S. Szajek, *System orientacji i poradnictwa zawodowego*, Warszawa 1989, s. 37.

⁴ B. Baraniak, *Dorastanie do kariery zawodowej*, [w:] *Pedagogika pracy i andragogika z myślą o dorastaniu, dorosłości i starości człowieka w XXI wieku*, red. Z. Wiatrowski, K. Ciżkowicz, t. 1, Włocławek 2007, s. 319.

skich uczelniach. Wśród badanych byli studenci 14 kierunków: pedagogiki, socjologii, administracji, ekonomii, zarządzania, filologii angielskiej, matematyki, mechaniki i budowy maszyn, informatyki, mechatroniki, energetyki, budownictwa, biotechnologii i ochrony środowiska. Największa liczba zrealizowanych ankiet przypadała na kierunki społeczno-humanistyczne – 58,7%. Pozostałe 41,3% badanych stanowili studenci kierunków technicznych i ścisłych.

Celem podjętych badań było między innymi ukazanie czynników determinujących wybory edukacyjno-zawodowe studentów i miejsca, jakie wśród nich zajmuje rynek pracy.

W ciągu ostatnich lat znacznie wzrosły aspiracje edukacyjno-zawodowe Polaków. Większość osób uważa, że warto się kształcić, a dowodem na to jest stały wzrost poziomu wykształcenia ludności naszego kraju⁵. Szczególnie zauważalny jest wzrost na rynku pracy liczby osób z wyższym wykształceniem. Stąd pierwszym weryfikowanym w badaniach problemem było uzyskanie informacji od studentów na temat czynników, które zdecydowały o podjęciu przez nich kształcenia na poziomie wyższym.

Wyodrębnienie jednego czynnika i zmierzenie jego siły oddziaływania na wybór szkoły wyższej jako miejsca dalszego kształcenia jest rzeczą trudną ze względu na ich połączenie przyczynowo-skutkowe. Dlatego badani studenci mieli możliwość podania trzech czynników, które zdecydowały o rozpoczęciu przez nich nauki na poziomie wyższym⁶.

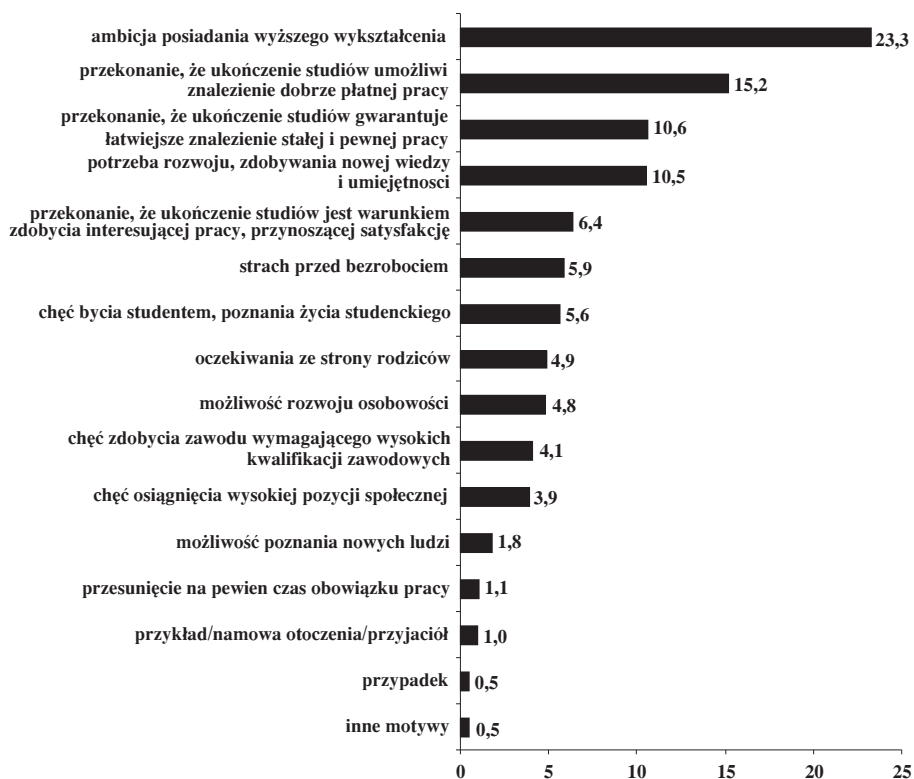
W opinii ankietowanych głównym determinantem podjęcia studiów jest ambicja posiadania wyższego wykształcenia, czyli można powiedzieć też – zaspokojenia swoich aspiracji edukacyjno-zawodowych. Czynnikiem ten otrzymał 23,3% wszystkich przyznanych przez studentów punktów. W dalszej kolejności największą siłą wpływu na decyzję o podjęciu nauki w szkole wyższej mają aspekty rynkowe związane z uzyskaniem atrakcyjniejszego zatrudnienia czy zwiększeniem szans na rynku pracy, a mianowicie przekonanie, że ukończenie studiów umożliwi znalezienie dobrze płatnej pracy oraz gwarantuje łatwiejsze zdobycie stałej i pewnej posady. Na miejscu czwartym uplasowała się chęć rozwoju, zdobywania nowej wiedzy i umiejętności. Taki układ ważności głównych motywów podjęcia nauki w szkole wyższej może być oznaką, że w dużej mierze wybór studiów uzależniony jest od przyczyn niezwiązanych z potrzebą zgłębiania danej dziedziny wiedzy. Pokazuje to też, że w większości uczelnia postrzegana jest jako szkoła zawodowa

⁵ *Aspiracje i motywacje edukacyjne Polaków w latach 1993-2009*, Komunikat z badań CBOS, BS/70/2009, Warszawa 2009, s. 1.

⁶ Studenci zostali poproszeni o podanie trzech najważniejszych motywów i nadanie im rangi ważności w skali od 1 do 3. Uzyskanym odpowiedziom zostały przypisane punkty i odpowiednio pomnożone: pierwsze miejsce razy 3 punkty, drugie miejsce razy 2 punkty, trzecie miejsce razy 1 punkt. W efekcie otrzymano określone wartości punktowe dla poszczególnych czynników.

umożliwiająca zdobycie kwalifikacji, które w przyszłości pozwolą znaleźć dobrą pracę. Niektórzy autorzy podkreślają, że zapotrzebowanie na studia zostało w dużej części spowodowane ucieczką od bezrobocia i nadziejami na pracę po skończeniu uczelni⁷. Potwierdzeniem tego może być dość wysoka ranga takiego czynnika, jak: strach przed bezrobociem w przypadku nieposiadania wyższego wykształcenia, który uplasował się na szóstej pozycji, tuż za przekonaniem, że ukończenie studiów jest warunkiem zdobycia interesującej pracy.

Najmniej istotną przyczyną podjęcia kształcenia na poziomie wyższym okazał się przypadek. Wskazało na niego 22 ankietowanych, przy czym większość z nich (59,1%) nadało mu rangę III. Szczegółowe dane prezentuje wykres 1.

Wykres 1. Czynniki, jakie zdecydowały o podjęciu przez studentów kształcenia na poziomie wyższym (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

⁷ M. Zahorska, D. Walczak, *Polski system edukacyjny a rynek pracy w Unii Europejskiej*, „Analizy i Opinie” 2005, nr 51, s. 1.

Ze względu na ilość i różnorodność czynników wskazywanych przez studentów zdecydowano się uporządkować je w pewne ogólne kategorie, ułatwiające pokazanie najbardziej dominujących. Każdy z nich został przyporządkowany do jednej z czterech grup o charakterze podmiotowym, rynkowym, środowiskowym i pozamerytorycznym.

Ogólnie można powiedzieć, że największą siłą wpływu na decyzję studentów o podjęciu kształcenia na poziomie wyższym mają czynniki podmiotowe, odzwierciedlające chęć rozwoju osobowości, osiągnięcia satysfakcji zawodowej, potrzebę zdobywania nowej wiedzy i umiejętności czy zaspokojenia ambicji (posiadania dyplomu uczelni, uzyskania wysokiej pozycji społecznej). Otrzymały one łącznie 49% wszystkich przyznanych przez studentów punktów.

Drugą przyczyną decydującą o podjęciu studiów są czynniki rynkowe, dotyczące bezpośrednio możliwości związanych z wykonywaniem pracy, tj. potrzeba zdobywania kwalifikacji, na które jest większe zapotrzebowanie wśród pracodawców, pewność zatrudnienia, chęć otrzymania stałej pracy oraz wysokich zarobków. Uzyskały one 35,9% punktów.

Badania pokazały natomiast, że pozostałe dwie grupy czynników, tzn. pozamerytoryczne, jak: przesunięcie na pewien czas obowiązku pracy, chęć bycia studentem, poznania nowych ludzi, przypadek oraz środowiskowe, związane z wpływem na decyzję różnych grup społecznych (rodziców, otoczenia, przyjaciół), którym studenci przypisali odpowiednio III i IV rangę, mają bardzo mały wpływ na ich postanowienia. Otrzymały one jedynie 9,2% i 5,9% wszystkich punktów.

Trzeba jednak podkreślić, iż mimo że czynniki podmiotowe uzyskały najwyższą rangę na większości badanych kierunkach, to w przypadku trzech (mechaniki i budowy maszyn, mechatroniki oraz budownictwa) uplasowały się na drugiej pozycji za czynnikami rynkowymi. Różnicę można też dostrzec w przypadku czynników pozamerytorycznych. U studentów 12 kierunków uzyskały one rangę III, natomiast na energetyce i mechatronice rangę ostatnią IV, za czynnikami środowiskowymi.

Z zebranego materiału badawczego wynika, że dominującą przyczyną decydującą o wyborze kierunku studiów były własne zainteresowania respondentów. Powód ten otrzymał 28,3% wszystkich przyznanych przez studentów punktów. W drugiej i trzeciej kolejności ankietowani kierowali się obiecującymi perspektywami zawodowymi po ukończeniu danego kierunku oraz tym, iż był to najbardziej interesujący kierunek z dostępnych w uczelni blisko ich miejsca zamieszkania. Czynniki te uzyskały odpowiednio 9,6% i 8,3% punktów. Istotny jest również rozkład odpowiedzi z najwyższymi rangami. O ile w przypadku motywu zgodność kierunku z zainteresowaniami 583 osoby, tj. 45,9% ankietowanych udzieliło odpowiedzi odpowiadającej najwyższej randze, to w sytuacji podjęcia decyzji opartej na dostępności najbardziej interesującego kierunku blisko miejsca

zamieszkania takich wyborów padło jedynie 6,9% (udzieliło ich 88 osób), a przy obiecujących perspektywach zawodowych, mimo iż ogólna liczba punktów uplasowała ten powód na drugim miejscu, najwyższą rangę przyznało jeszcze mniej respondentów, bo 73 osoby, tj. 5,7% ogółu.

Na czwartej pozycji znalazły się dwa czynniki: zgodność kierunku z predyspozycjami zawodowymi oraz osiąganie w szkole ponadgimnazjalnej dobrych wyników z przedmiotów podstawowych na kierunku i branych pod uwagę przy rekrutacji na studia.

W dalszej kolejności największa grupa respondentów sugerowała się przy wyborze kierunku łatwością znalezienia po nim pracy. Jednak tylko 21,7% z nich uznało ten czynnik za najważniejszy. Były to głównie osoby z budownictwa.

175 badanych (13,8%) zdecydowało się podjąć kształcenie na danym kierunku, gdyż nie dostali się na inny. Podkreślić należy, że ponad połowa z nich (53,1%) czynnik ten umieściła na miejscu pierwszym. Oznacza to, że osoby te już na początku drogi zawodowej zdecydowały się poświęcić swój wysiłek na zdobywanie kwalifikacji, które nie są w pełni zbieżne z ich oczekiwaniami. Zaznaczyć warto, że na wybór studiowanego obecnie kierunku, w pierwszej kolejności z powodu niedostania się na inny, zdecydował się co piąty student biotechnologii i co siódmy socjologii.

Część ankietowanych jako dominujący powód podała wysokie możliwości zarobkowe po ukończeniu wybranego kierunku. Znalazły się też osoby, które przy podejmowaniu decyzji kierowały się możliwością łatwego dostania się na dany kierunek studiów. Wśród 39 osób, które udzieliły w tym przypadku odpowiedzi odpowiadającej najwyższej randze, przeważają respondenci z ochrony środowiska, pedagogiki, administracji, zarządzania i socjologii.

O wyborze kierunku 137 respondentów (tj. 10,8% ogółu ankietowanych) w znacznej mierze zadecydował przypadek. Zaznaczyć warto, że wyniki badań sprzed paru lat, dotyczące motywacji studentów podejmowania kształcenia na określonym kierunku studiów pokazują, że czynnik ten podawany był znacznie częściej⁸. Oznaczać to może wzrost świadomości młodych ludzi, że wybór zawodu powinien być dokonany w sposób przemyślany i podjęty na podstawie racjonalnych przesłanek.

Nie zabrakło także decyzji opartych na sugestiach otoczenia czy pod namową rodziny. Niektórzy, decydując się na określony kierunek, sugerowali się jego po-

⁸ *Analiza ścieżek karier oraz mobilność mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Wyniki badań wśród pracodawców, pracujących, uczniów i studentów*, Opracowanie w ramach projektu „Potencjał Plus – badanie ukrytego potencjału lokalnego rynku pracy”, Olsztyn 2006, s. 227; *Analiza wyników badania studentów województwa dolnośląskiego*, Opracowanie w ramach projektu „Wiedza Plus 2 – kompleksowy monitoring potencjału i barier regionalnego rynku pracy, Wałbrzych 2006, s. 12.

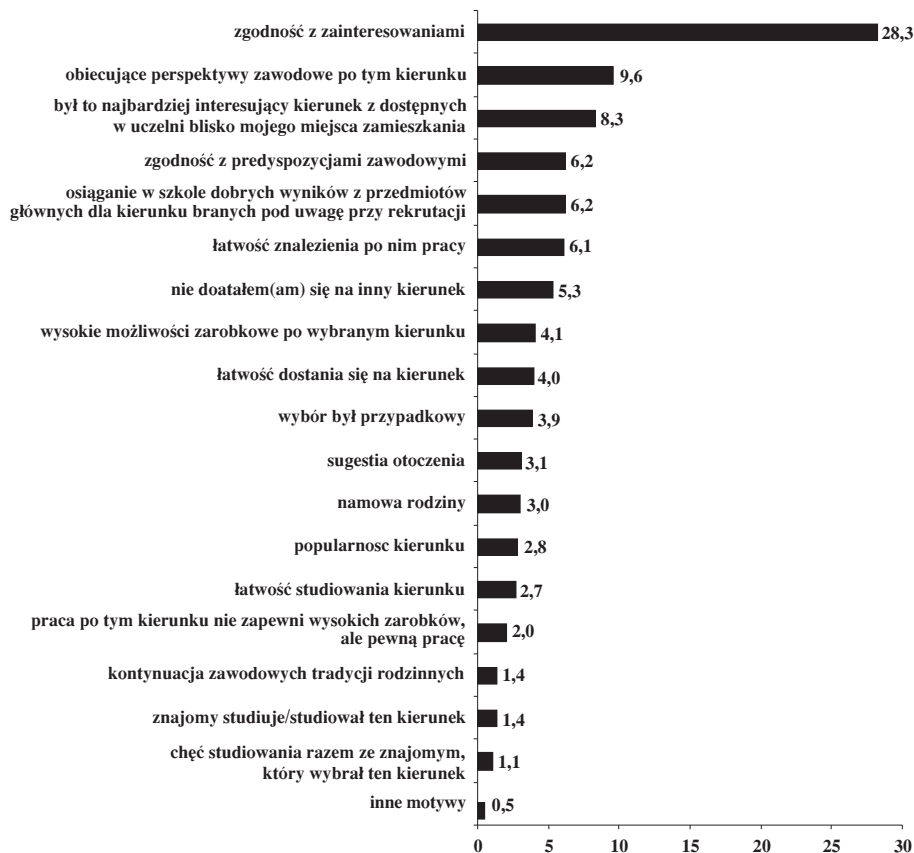
pularnością. 18 ankietowanych przyznało temu motywowi pierwsze miejsce. Wśród nich byli studenci administracji, ekonomii, zarządzania, informatyki i ochrony środowiska. Byli też tacy, dla których podstawowe znaczenie miało przeświadczenie o łatwości studiowania wybranego kierunku. Zdecydowanie przeważały wśród nich osoby z administracji. Dla 94 osób istotnym powodem podjęcia kształcenia na danym kierunku było przekonanie, że praca po nim wprawdzie nie zapewni wysokich zarobków, ale zagwarantuje pewne zatrudnienie, przy czym 14 respondentów przyznało mu miejsce pierwsze. Byli to studenci pedagogiki, filologii angielskiej, administracji i ekonomii.

Najmniej liczne grupy badanych (poniżej 70 studentów), przy wyborze kierunku studiów kierowały się tym, że znają osoby, które studiują bądź studiowały ten kierunek, potrzebą kontynuacji zawodowych tradycji rodzinnych bądź chęcią studiowania razem ze znajomym, który zdecydował się na dany kierunek.

Pojedyncze osoby w kategorii inne motywy wymieniły takie czynniki, jak przytoczone niżej odpowiedzi:

- „dalsze kształcenie w ekonomii,
- kontynuowanie nauki na kierunku zbieżnym z profilem szkoły ponadgimnazjalnej,
- kierunek umożliwia realizację planów życiowych związanych nie tylko z pracą,
- rozszerzenie horyzontów myślowych,
- studium wczesną edukację, administrację wybrałam na wypadek niezalezienia pracy jako nauczyciel,
- alternatywne wykształcenie do tego, jakie posiadam,
- pierwszy kierunek wybrałam zgodnie z zainteresowaniami, a socjologię, drugi kierunek, z konieczności zdobycia jakiegoś zawodu, który być może da szansę na pracę, ale srogo się zawiodłam,
- spełnienie marzeń,
- administrację uważam za kierunek bardziej praktyczny od wybranego wcześniej filologii polskiej,
- zgodność kierunku z pracą, jaką zamierzam podjąć,
- chęć rozwoju osobistego,
- samorealizacja,
- wcześniejsza praktyka z dziećmi,
- nie poradziłam sobie na kierunku technicznym, więc wybrałam pedagogikę,
- rozczarowanie kierunkiem, który studiowałam wcześniej,
- zdobyta wiedza pomoże mi przy prowadzeniu własnej działalności gospodarczej,
- kierunek da mi niezależność zawodową,
- mam ścisły umysł, już od dawna pracowałam na budowie i lubię to robić”.

Dane prezentuje wykres 2.

Wykres 2. Czynniki, jakie zdecydowały o podjęciu przez studentów kierunku studiów (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Ogólnie rzecz ujmując można stwierdzić, że zdecydowanie głównym determinantem wyboru kierunku są czynniki podmiotowe wynikające z indywidualnych cech jednostki, jak: zainteresowania, predyspozycje zawodowe, wyniki osiągnięte w nauce. Otrzymały one blisko połowę (49,3%) wszystkich przyznanych przez studentów punktów, przy czym aż 61,7% ogółu ankietowanych umieściło je na miejscu pierwszym.

Rangę II uzyskały czynniki rynkowe, czyli obiecujące perspektywy zawodowe, łatwość znalezienia zatrudnienia po ukończeniu studiów, pewność pracy, wysokie możliwości zarobkowe. Studenci wybierali je jednak znacznie rzadziej, w efekcie uzyskały one dwukrotnie mniejszy procent punktów niż czynniki pod-

miotowe, tj. 22%. Trzeba też zaznaczyć, że niewielki odsetek respondentów (13,5% ogółu) wskazał je na miejscu pierwszym.

Rangę III z niewiele mniejszą siłą oddziaływania czynników, bo 18,7%, uzyskały czynniki pozamerytoryczne, jak: popularność kierunku, przypadek, łatwość dostania się i studiowania kierunku czy wybór spowodowany niezakwalifikowaniem się na inne studia. Najbardziej istotny jest tu fakt, iż osób, które umieściły je na najwyższej pozycji, było 18,1%, czyli znacznie więcej niż w przypadku czynników rynkowych.

Na końcu uplasowały się czynniki środowiskowe związane z wpływem różnych grup społecznych, w tym: namowa rodzinny, kontynuacja zawodowych tradycji, sugestia otoczenia, opinia osoby, która kształciła się na danym kierunku, chęć studiowania ze znajomym. Uzyskały one 10% punktów przyznanych przez studentów.

Studenci określili również stopień, w jakim – wybierając kierunek studiów – brali pod uwagę zapotrzebowanie na specjalistów w tym zawodzie na rynku pracy⁹.

Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że dla największej grupy ankietowanych – 386 osób (30,4%) była to jedna z wielu równorzędnych motywacji, jakimi badani kierowali się, podejmując swoją decyzję. Niewielu mniej, bo 385 respondentów (30,3%) odpowiedziało, że nie przywiązywali do tego zbyt dużej wagi przy wyborze kierunku. Część badanych (22,1%) uznała, iż był to istotny powód, ale ostatecznie nie decydował o tym, jakie podjęła studia. Dla 131 studentów (10,3%) nie miało to żadnego znaczenia, natomiast dla najmniejszej liczby osób – 88 ankietowanych (6,9%), co należy podkreślić, było to podstawowe kryterium, które brali pod uwagę przy wyborze kierunku studiów.

Niezwykle interesujące wydają się informacje zebrane na temat stopnia, w jakim studenci poszczególnych kierunków zwracali uwagę na prognozy dotyczące potrzeb rynku pracy na absolwentów po wybranych przez nich studiach.

Tabela 1. Stopień, w jakim studenci poszczególnych kierunków studiów brali pod uwagę zapotrzebowanie na specjalistów w tym zawodzie na rynku pracy

L.p.	Wyszczególnienie	Odpowiedź badanych wg skali*					Średnia wyborów	Odchylenie standardowe	Ranga
		5	4	3	2	1			
1	mech. i bud. maszyn	8	12	9	5	4	3,39	1,25	3
2	pedagogika	7	41	49	104	36	2,49	1,04	13

⁹ Respondenci udzielili w tej kwestii odpowiedzi na pięciostopniowej skali, przy czym: 5 oznaczało, iż było to podstawowe kryterium, 4 – że był to istotny powód, ale ostatecznie nie decydował o wyborze, 3 – iż była to jedna z wielu równorzędnych motywacji, 2 – kryterium to nie miało zbyt dużej wagi, 1 – kryterium to nie miało żadnego znaczenia.

3	filologia angielska	0	13	17	7	4	2,95	0,94	6
4	administracja	4	30	53	43	17	2,73	1,00	12
5	ekonomia	6	34	39	37	13	2,88	1,05	7
6	zarządzanie	8	19	43	37	13	2,77	1,05	11
7	socjologia	1	9	21	31	11	2,42	0,94	14
8	informatyka	16	27	41	21	5	3,25	1,07	4
9	energetyka	3	4	4	5	1	3,18	1,20	5
10	matematyka	2	5	9	9	3	2,79	1,08	10
11	mechatronika	4	12	6	3	0	3,68	0,88	2
12	budownictwo	17	16	11	6	1	3,82	1,08	1
13	biotechnologia	1	23	33	22	7	2,87	0,94	8
14	ochrona środowiska	11	36	51	55	17	2,82	1,08	9

* Badani udzielili odpowiedzi według skali: 5 oznaczało, iż było to podstawowe kryterium, 4 – że był to istotny powód, ale ostatecznie nie decydował o wyborze, 3 – iż była to jedna z wielu równorzędnych motywacji, 2 – kryterium to nie miało zbyt dużej wagi, 1 – kryterium to nie miało żadnego znaczenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Z tabeli 1 wynika, że najwyższą średnią liczbę punktów 3,82 pkt w skali 5–1 uzyskało budownictwo. Oznacza to, że studenci tego kierunku w największym stopniu przy wyborze kierunku studiów brali pod uwagę zapotrzebowanie na specjalistów w tym zakresie na rynku pracy. W drugiej kolejności zrobili to respondenci z mechatroniki, a trzeciej mechaniki i budowy maszyn. Na czwartej i piątej pozycji znalazła się informatyka i energetyka. Pozostałe kierunki otrzymały średnią poniżej 3 pkt. Studenci socjologii i pedagogiki, podejmując swoje decyzje, w najmniejszym stopniu zwracali uwagę na to, czy rynek pracy oczekuje na absolwentów wybranego przez nich kierunku.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych badań można powiedzieć, że podstawowymi czynnikami decydującymi o podjęciu kształcenia na poziomie wyższym są ambicja

posiadania wyższego wykształcenia oraz przekonanie, że ukończenie studiów umożliwi znalezienie dobrze płatnej pracy. Z kolei wybór kierunku zależy przede wszystkim od zainteresowań jednostki. Istotne znaczenie mają też predyspozycje zawodowe oraz wyniki uzyskiwane w nauce w szkole ponadgimnazjalnej.

Przedstawione dane pozwalają stwierdzić, że wpływ rynku pracy na wybory edukacyjno-zawodowe studentów jest zróżnicowany w zależności od kierunku studiów. Okazało się, że podejmując decyzje, mało osób bierze pod uwagę prognozy dotyczące popytu na poszczególne zawody. Można powiedzieć, że wymagania rynku pracy w większym stopniu skłaniają jednostki do podjęcia kształcenia na poziomie wyższym niż determinują wybór kierunku studiów.

Zgromadzony materiał pozwala na podsumowanie, iż wpływ poszczególnych grup czynników, tj. podmiotowych, rynkowych, środowiskowych i pozamerytorycznych jest różny w zależności od kierunku studiów. W przypadku studentów z budownictwa, mechaniki i budowy maszyn, mechatroniki i energetyki czynnikiem podstawowym jest rynek pracy. Dla osób z filologii angielskiej, ekonomii, biotechnologii, zarządzania, informatyki i matematyki ma znaczenie drugorzędne, za czynnikami podmiotowymi. Respondenci z administracji w większym stopniu niż czynniki rynkowe, biorą pod uwagę nie tylko czynniki podmiotowe, ale i pozamerytoryczne, natomiast studenci z pedagogiki, socjologii i ochrony środowiska przy wyborach edukacyjno-zawodowych bardziej sugerują się czynnikami podmiotowymi, pozamerytorycznymi i środowiskowymi niż rynkowymi.

Uzyskane dane pozwalają sformułować wniosek, że czynniki rynkowe nie są w wystarczającym stopniu brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o wyborze zawodu. W związku z powyższym szczególnego znaczenia nabiera odpowiednie przygotowanie młodzieży do tego, aby potrafiła dokonywać świadomych i trafnych decyzji dotyczących kariery zawodowej, czyli – jak już podkreślono – zgodnych zarówno z indywidualnymi potrzebami danej osoby, jak i zapotrzebowaniem rynku pracy.

Streszczenie

W artykule ukazano, na podstawie wyników badań własnych, czynniki determinujące wybory edukacyjno-zawodowe studentów. Analiza zebranego materiału pokazała, że wpływ poszczególnych grup czynników: podmiotowych, rynkowych, środowiskowych i pozamerytorycznych jest różny w zależności od wybranego kierunku studiów.

Factors that determine educational and vocational choices made by students

Summary

Based on the results of my own research, the article depicts factors that influence educational and vocational choices made by students. The analysis of the gathered materials shows that the influence of particular groups of factors: subjective, labour market, environmental and non-substantive varies depending on the field of study.